

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



י"ט כסלו, ה'תשכ"ז

חלק א – יו"ל לש"פ ויצא, ז' כסלו, ה'תשע"ב



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה



Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדה בת לאה רייזל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויצא, ז' כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות י"ט כסלו ה'תשכ"ז — הנחה בלתי מוגה (חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הבעל"ט).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-ה'תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס) ומענה משנת תשל"ו.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר ראש חודש כסלו, ה'תשנ"ב
ברוקלין, נ"י.

בס"ד. שיחת אור ליום ועש"ק פ' וישב, י"ט כסלו, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. ישנו הלשון הידוע והמנהג הידוע ש"פותחין בדבר מלכות"¹ — "מאן מלכי רבנן"².

ובנדו"ד, כשמדובר אודות התוועדות של י"ט כסלו, יום הגאולה של רבינו הזקן, בעל התניא והשלחן-ערוך, שמסר נפשו על הפצת התורה בכלל, הן פנימיות התורה, תניא, והן נגלה דתורה, שלחן-ערוך, ובמיוחד בנוגע לענין שאודותיו הי' הקטרוג למעלה, ובדרך ממילא נמשך גם הקטרוג למטה³, ואח"כ גם הגאולה, שהי' בעיקר בנוגע להפצת פנימיות התורה, תורת החסידות — הרי בזמן זה מתאים שתהי' הפתיחה בדבר מלכות במאמר-פתגם ("אָ וואָרט") של רבינו הזקן.

ובזה גופא (שהרי ישנם כמה וכמה מאמרים ופתגמים של רבינו הזקן, בשטחים שונים ובאופנים שונים) ישנו "דבר מלכות" שקשור עם הגאולה — שזוהי אגרת הקודש ד"ה קטנתי שכתבה רבינו הזקן "אחר ביאתו מפ"ב" (כפי שצויין בתחלתה), שנדפסה באגה"ק שבספר התניא⁴.

ב. באגה"ק זו עומד רבינו הזקן, בעל השמחה והגאולה, על הפסוק⁵ "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך", ולומד מזה "דבר בעתו" — ש"בכל חסד וחסד שהקב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד", שזהו הענין ד"קטנתי" (ולא כמו בלעו"ז, ש"כל שהחסד גדול הוא הולך וגדל בגובה וגסות הרוח ורוחב לבו").

ומזה מסיק בנוגע למעשה — "לבלתי רום לבכם מאחיהם כו'" (אלו שלא היו עדיין במעמד ומצב שיהיו שמחים על הגאולה, ואפילו אלו שהיו בתנועה הפכית), אלא להתייחס אליהם "במדת אמת ליעקב", לקרבם כו', "וכולי האי ואולי יתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים וגו'".

עד כאן תוכן האגה"ק.

ג. כאשר רבינו הזקן מעתיק את הפסוק בהתחלת האגה"ק — אינו

(3) ראה גם חל"ט ריש ע' 225. וש"נ.

(4) ס"ב.

(5) וישלח לב, יא.

(1) ראה סה"ש תשי"ח ע' 244. וש"נ.

(2) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג, רנג, ב

(ברע"מ).

מעתיק את הפסוק כולו, אלא רק את התיבות "קטנתי מכל החסדים ומכל", ומוסיף "גו" (או כפי שנדפס בטעות: "כו").

ולכאורה אינו מובין — דממה נפשך: אם נוגע כאן הן ענין החסדים והן ענין האמת, ה"י רבינו הזקן צריך להעתיק גם תיבת "האמת"; ואם נוגע כאן רק ענין החסדים (כהפירוש הפשוט באגה"ק שמדבר אודות החסד שהקב"ה עושה לאדם), ואילו אמת אינו נוגע לעניננו — ה"י רבינו הזקן צריך להעתיק רק את חלק הפסוק "קטנתי מכל החסדים", ולסיים בתיבת "גו", ע"פ הכלל ש"כל פסוקא דלא פסקי' משה אנן לא פסקינן ליה"⁸, שלכן "נוהגין רז"ל כשמביאין פסוק ואינם משלימים אותו, כותבים וגומר"⁹, אבל לא להוסיף תיבת "ומכל", שהיא התחלת הענין השני — "ומכל האמת"?

ד. ויובן בהקדם החילוק בין "כל החסדים" ל"כל האמת":

"כל האמת" הם גם חסדים, אלא ש"חסדים" סתם הם הטובות שעשה הקב"ה אע"פ שלא הבטיח, ואילו "אמת" הם החסדים שהוצרך הקב"ה לעשות מצד מדת האמת, לעמוד בדיבורו שהבטיח לעשות החסד, כמ"ש רש"י בפירוש "ומכל האמת", "אמתת דברין .. כל ההבטחות שהבטחתי".

[וזהו גם מה שהקשה הרמב"ן על אונקלוס "שתרגם מכל חסדין ומכל טבוון, והוא רגיל לתרגם חסד ואמת טיבו וקשוט"].

ומזה מובן, שאצל יעקב היו שני הענינים — "מכל החסדים ומכל האמת" — שהרי מצינו בכתוב כמה הבטחות שהקב"ה הבטיח ליעקב, כמ"ש¹⁰ "ואתה אמרת היטב איטיב עמך", וכמו"כ עשה הקב"ה עמו כמה חסדים שלא הבטיח עליהם; משא"כ כאשר רבינו הזקן מביא ענין זה בנוגע לחסדים שהיו בגאולה די"ט כסלו — הרי כיון שאז לא היו הבטחות מיוחדות, אזי מתאים רק חלקו הראשון של הפסוק: "קטנתי מכל החסדים", ולכן לא מזכיר רבינו הזקן את ענין "האמת".

אבל עפ"י נשאר עדיין השאלה — שלא ה"י לו להזכיר גם תיבת "ומכל"?

אך הענין הוא — שלאמיתתו של דבר יש הבטחה לכל אחד

(8) תענית כז, ב. וש"נ.

(9) תשבי ערך גמר.

(10) שם, יג.

(6) ראה ב"לוח התיקון".

(7) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 280 הערה

מישראל, שאם רק ילך בדרך התורה והמצוה, "בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם"¹¹, אזי יומשכו כל ברכותיו של הקב"ה.

ואם הדברים אמורים בנוגע לכל אחד מישראל שהולך בדרך התורה והמצוה — הרי עאכ"כ בנוגע ליהודי שנמצא במעמד ומצב שלא שייך שתתערב אצלו איזו פני':

איתא בגמרא¹²: "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני וכו'" (ש"מתכוין אף להנאת עצמו"), שבאופן כזה יכול להיות לפעמים שלא תתקיים ההבטחה;

משא"כ אצל נשיא ישראל, ובפרט כשמוסר נפשו (לא בשביל לימוד התורה לעצמו, שהרי על זה לא היתה התנגדות, אלא) עבור הפצת המעיינות באופן שיגיעו גם ב"חוצה" — לא שייך שיהיו פניות של הנאת עצמו, שהרי אדרבה: עליו להתנתק ("אָפּרייסן זיך") מהלימוד לעצמו שיכול להיות בעמקות הכי גדולה, ולהתחיל ללמוד תורה בכלל ופנימיות התורה בפרט עם יהודי שנמצא ב"חוצה", שאי אפשר ללמוד עמו באותו עומק רוחב ואורך כפי שלומד לעצמו, כך, שלא זו בלבד שלא שייך בזה פני' של הנאת עצמו, אלא אדרבה, שצריך לירד ממדריגתו בלימוד התורה, וללמוד תורה באופן שיהי' מובן גם לתלמיד שנמצא עדיין ב"חוצה".

וכיון שכן, הרי בודאי שגם אצל רבינו הזקן הי' ענין של טובות וחסדים שהוצרכו להיות מצד מדת האמת, היינו, מצד הבטחת הקב"ה.

אלא, שאין זו הבטחה גלוי' שנתפרשה בתושב"כ בנוגע לפלוני בן פלוני, אלא רק בכללות — "אם בחוקותי תלכו וגו'¹¹", וכל שאר הבטחות השכר על קיום התורה ומצוותי'.

ולכן, לא מסתפק רבינו הזקן בחלקו הראשון של הפסוק, "קטנתי מכל החסדים", אלא מוסיף גם תיבת "ומכל" (התחלת הענין ד"מכל האמת") — כיון שאצל כל אחד מישראל, ובפרט אצל נשמה כללית שעוסקת בטובת הזולת, ישנו (לא רק ענין החסדים, אלא) גם הטובה שעושה הקב"ה מצד ההבטחה שהבטיח, שנקרא בלשון תרגום בשם "טבוון", ובלשון הקודש בשם "אמת"; אבל, כיון שהי' זה בעולם של העלם (ולא כפי שנתפרש בגלוי אצל יעקב), לכן הביא רבינו הזקן ענין ה"אמת" ברמז בלבד — רק התחלת הענין: "ומכל", ולא כתב תיבת ה"אמת" בפירוש.

(12) פסחים ח, סע"א ואילך (ובפרש"י).

(11) ר"פ בחוקותי.

עד כאן — מה שאפשר לפרש בפשטות בדברי רבינו הזקן שמביא מספר מדוייק של תיבות, לא פחות ולא יותר: "קטנתי מכל החסדים ומכל גר".

ה. וע"פ האמור כמ"פ שכל ענין שבתורה מהוה הוראה (תורה מלשון הוראה¹³) לכאו"א, ובפרט כשמדובר אודות אגרת-קודש שנכתבה מלכתחילה לשם הוראה, כפי שמסיים רבינו הזקן אגה"ק זו בהוראה לכאו"א בדורו, ועד"ז לאלו שילמדו אגה"ק זו בדורות שלאחריו, שהרי "דברי צדיקים קיימים לעד"¹⁴ — הרי מובן שענין זה מהוה הוראה לכאו"א:

ידוע פתגם רבותינו נשיאינו¹⁵, שכשם שאין לטעות ולהגדיל מעלת עצמו, כך גם אין להקטין אותה, שכן, א' הדרכים של הלעו"ז היא — להפיל יהודי ביאוש, ולומר לו שלא יוכל לנצח במלחמת היצר שבתוכו, ועד"ז בנוגע למלחמה נגד המניעות והעיוכים שישנם בעולם על לימוד התורה וקיום המצוות, ובפרט ב"חוצה". וכיון שהעמידה נגד פיתויי היצר דורשת מלחמה קשה וכבדה — צריך יהודי לידע מעלותיו, התוקף והחוזק שיש לו למלא את שליחותו של הקב"ה, מבלי הבט על כל הקשיים.

והרי המעלה הכי גדולה שיכולה להיות היא — הא גופא שיהודי יודע שהוא שלוחו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וכפי שמביא רש"י בפירושו על התורה¹⁶: "משל הדיוט אומר, עבד מלך מלך .. קרב לגבי דהינא ואידהן".

ולכן, בטוח כל אחד מישראל, שלא זו בלבד שהקב"ה עושה עמו חסדים, אלא ישנם גם הענינים שהקב"ה מוכרח לעשותם, כביכול, כדי לקיים את ההבטחה שהבטיח, שזהו ענין "האמת", "אמתת דברך .. שהבטחתני".

וענין זה נותן לו כח לעמוד נגד יצרו ולנצחו, ולהתגבר על ההעלמות וההסתרים שישנם בעולם, מלשון העלם¹⁷ (והסתור), ועד

(15) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 114. תרפ"ח ריש ע' 7. תש"ה ע' 42. הישי"ת ע' 386. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' נא (נעתק ב"היום יום" כו חשון).

(16) דברים א, ז.

(17) לקר"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

(13) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.

(14) ראה אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"א ע' שכט.

שיקיים מתוך שמחה וטוב לבב את השליחות של הפצת המעיינות חוצה — שעל זה מסר בעל השמחה והגאולה את נפשו, עד שניצח ביום הגאולה י"ט כסלו, ונמשך אח"כ מידי שנה בשנה,

ובפרט כשמתאספים יחד כמה עשירות מישראל, אשר, "אכל בי עשרה שכינתא שריא"¹⁸, "אף שאינם מדברים בדברי תורה"¹⁹, ועאכו"כ בהתועדות לשם התעוררות והחלטות טובות בעניני תומ"צ — הרי בודאי שישנו סיוע מלמעלה, כמה פעמים ככה, למלא את השליחות לעשות לו ית' דירה בתחתונים²⁰, מתוך גאולה וחירות אמיתית, עדי קויים היעוד וההבטחה שתהי' הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

ו. בין הסיפורים הקשורים עם הגאולה, ישנם גם סיפורים שאירעו ביום הגאולה, י"ט כסלו, בפעם הראשונה, בשנת תקנ"ט, שחלקם נדפסו כבר, וחלקם — בלקוטי דיבורים מרבינו נשיאנו.

ומסופר שם²¹: "הגאולה היתה בעת תפלת מנחה, ואותן הג' תפלות של אותו המעת-לעת היו עמדו הבעש"ט והרב המגיד (שי"ט כסלו הוא יום ההילולא שלו) נשמתם עדין".

ז. והענין בזה:

אע"פ שהגאולה היתה בשעה מסוימת ביום, וכנ"ל שהגאולה היתה בעת תפלת מנחה — הרי היא קשורה עם כללות היום, כפי שכותב רבינו הזקן, בעל הגאולה, באגרת שלו²², אודות יום הגאולה: "יום יט כסלו, יום ג' שהוכפל בו כי טוב, יום הלולא רבא של רבינו הקדוש נ"ע", והרי ענינים אלו — הן יום ג' שהוכפל בו כי טוב, והן יום ההילולא של הרב המגיד — שייכים לכל המעת-לעת, וטעם הדבר — דכיון ש"מקצת היום ככולו"²³, נעשה כל היום "יום הגאולה", ולכן, בכל המעת-לעת היו ענינים הקשורים עם הגאולה.

וכיון שהקטרוג, ובמילא גם הגאולה, היו קשורים עם הפצת מעיינות תורת החסידות של הבעש"ט והמגיד — הרי זה ע"ד שמצינו

(18) שחת ליל א' י"ט כסלו תרצ"ג ס"כ

(18) סנהדרין לט, א.

(19) לקר"ד ח"א כט, א.

(19) תניא אגה"ק סכ"ג (קלו, ב).

(20) אג"ק שלו ח"א ע' צח ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" יט כסלו).

(20) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

(21) פסחים ד, א. וש"נ.

(21) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"י"ג, ו. תניא רפ"ו.

(22) ובכ"מ.

בגמרא²⁴ שא' האמוראים אמר שלעתיד ("כי שכיבנא") יצא ר' חייא²⁵ לקראתו, כיון שלמד תורתו, ועד"ז בנדו"ד, שכיון שאצל רבינו הזקן הי' הענין ד"עולמך תראה בחיין"²⁶, הנה אלו שעבור תורתם מסר את נפשו — הבעש"ט והמגיד — היו עמו; אלא, שבהיותו בגלות במאסר, לא הי' הדבר בגלוי במשך כל הימים כולם, אבל ביום הגאולה, הנה במשך המעת'לעת היו עמו הבעש"ט והמגיד בגילוי.

וענין זה הי' ב"הג' תפלות של אותו המעת'לעת":

ובהקדם מה שמצינו אצל נשיאי ישראל, שגם בהיותם בעולם האמת, היו יכולים לבוא ולהיות ביחד עם נשמות בגופים, כדאיתא בספר חסידים²⁷ — מיוסד על סיפור הגמרא²⁸ — אודות רבי, שלאחרי הסתלקותו הי' בא לביתו במעלי שבתא, ועורך קידוש כו' (וכידוע אריכות הפלפול בזה²⁹ — איך מתאים הדבר ע"פ הלכה, שלאחרי הסתלקותו יוכלו להיות אצלו ענינים הקשורים עם קיום התומ"צ בעוה"ז הגשמי).

אמנם, כדי שנשמה בגוף תוכל להיות ביחד עם נשמות מעולם האמת, יש צורך שתהי' במעמד ומצב מיוחד, שבו יש עליו לא רק לנשמה, אלא גם לגוף.

ובכללות במשך היום הרי זה בזמן התפלה — כי, התפלה נקרא "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"³⁰, וכמבואר הפירוש בזה³¹, שע"י התפלה מעלים גם את בחי' "ארצה" עד שמגיעת "השמימה", וכיון ש"שמים" ו"ארץ" אצל איש ישראל הם הנשמה והגוף³², נמצא, שבזמן התפלה מתעלה גם הגוף ("ארצה") למדריגת הנשמה ("השמימה"), ולכן, ע"פ דין צריך להיות הגוף הגשמי בזמן התפלה "כעבדא קמי מרי"³³, והיינו, שלא זו בלבד שהנשמה עומדת במעמד ומצב ד"דע לפני מי אתה עומד"³⁴, אלא ענין זה צריך לפעול גם על הגוף, עד שניכר בו שעומד "כעבדא קמי מרי", ככל פרטי ההלכות שהובאו בשו"ע³⁵ בנוגע לאופן עמידת אברי הגוף.

(31) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שיח, סע"ב ואילך.

(32) ראה סנהדרין צא, רע"ב. ויק"ר פ"ד, ה. הובאו בלקו"ת שה"ש מט, ג.

(33) שבת י"ד, רע"א.

(34) ראה ברכות כח, ב.

(35) או"ח סצ"ה.

(24) ב"ק קיא, ב. ב"מ סב, סע"ב.

(25) כ"ה בספר חסידים סימן תנו.

(26) ברכות יז, סע"א.

(27) סתתשכ"ט.

(28) כתובות קג, א.

(29) ראה בהנסמן בתו"מ ח"א ע' 26

(30) דעה 21.

(30) ויצא כח, יב.

וזהו הטעם שבזמני התפלות של אותו המעַת-לעת היו הבעש"ט והרב המגיד יחד עם רבינו הזקן.

ובזה גופא מדגישים שמדובר אודות "הג' תפלות" — כי, נוסף על הצד השווה שבכל התפלות, יש בכל תפלה מעלה מיוחדת לגבי שאר ב' התפלות, וזהו ש"אותן הג' תפלות של אותו המעַת-לעת היו עמדו הבעש"ט והרב המגיד", היינו, שהמעמד ומצב המיוחד אצל רבינו הזקן שהיו עמו הבעש"ט והרב המגיד, הי' לא רק בנוגע לצד השווה שבכל התפלות, אלא גם בנוגע למעלה המיוחדת שבכל תפלה לגבי שתי התפלות האחרות.

ח. וע"פ האמור לעיל (ס"ה) — הרי גם ענין זה מהוה הוראה לכל אחד בעבודתו:

ובהקדמה — שגם כאשר מדובר אודות ענין נעלה שאינו מרגיש אותו, הרי הידיעה שזוהי האמת פועלת שתהי' העבודה בנקל יותר, בידעו שהוא מתייגע ושואף להגיע ולראות דבר שישנו במציאות, אלא שיש אצלו מסך, העלם והסתר, שאינו מניח לו לראות את הדבר, ועליו רק לבטל את ההעלם וההסתר, הדבר המונע.

ועד"ז בנוגע להוראה מענין הנ"ל:

צריך לידע, שכיון שזהו יום הגאולה, הנה כאשר ישנו הענין ד"נזכרים"³⁶, "לחיות" ("איבערלעבן") זאת כדבעי, אזי יכולים להימשך אליו — יחד עם ענין הגאולה של רבינו הזקן, בעל השמחה והגאולה — גם הענינים של הבעש"ט והרב המגיד, בכל הג' תפלות של המעל"ע, הן בתפלת מעריב, הן בתפלת הבוקר, והן בתפלת המנחה.

ט. ובפרטיות יותר — בנוגע לכל א' מג' התפלות:

בתפלת מעריב יש מעלה מיוחדת, שפועלת עוד יותר מאשר תפלת הבוקר ותפלת מנחה — אע"פ שע"פ הלכה "תפלת ערבית רשות"³⁷, ואילו תפלת הבוקר ותפלת מנחה הם חובה — להיותה התפלה הראשונה במשך היום.

ובהקדים — שאצל בני"י הסדר הוא ש"היום הולך אחר הלילה"³⁸, והיינו, שהתחלת היום היא מהלילה.

(37) ברכות ד. ב. כז, ב. רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ו. טור או"ח ר"ס רלה. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ו ס"ב.

(38) חולין פג, סע"א. וש"נ.

(36) אסתר ט, כת. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

וזהו החידוש של תפלת ערבית — שזוהי הפעם הראשונה (התחלה ראשונה) ביום שיהודי בוקע ("ברעכט־דורך") את גשמיות העולם, שבעוה"ז הגשמי יוכלו להתפלל להקב"ה ולפעול ע"י התפלה כל הבקשות שמבקשים בתפלה: מברך השנים ורופא חולים וכיו"ב.

ומובן גודל החידוש שבדבר — שהרי העולם קשור עם חוקי הטבע שהטביע הקב"ה בעולם, כמ"ש³⁹ "זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף גו' לא ישבותו", ואעפ"כ, יש בכחו של יהודי, שכאשר מתפלל תפלתו ומבקש צרכיו לפני הקב"ה, ה"ה פועל היפך הטבע — החל מ"חונן הדעת", ועד לכל הבקשות שבתפלה — שלולי התפלה, מצד הטבע בעצמו, היו באופן אחר, וע"י תפלתו משתנה הטבע.

וכאמור — ההתחלה ופריצת הדרך בענין זה היא בתפלת מעריב. ולאחרי כן באה המעלה שבתפלת הבוקר — שלא זו בלבד שהיהודי עצמו מתפלל באריכות, אלא הוא פועל את ענין התפלה ("ער מאַכט דאָווענען") בעולם כולו:

תפלת מעריב — עיקרה עבודת ישראל, ואילו שאר הענינים הם בקיצור נמרץ, ואילו בתפלת הבוקר — ישנה כל האריכות שב"פסוקי דזמרה", שתוכנם, שכל העולם מתפלל ומזמר ומשורר להקב"ה, ועד שכבר בהתחלת התפלה, "הודו לה' קראו בשמו", אומרים מיד: "הודיעו בעמים עלילותיו"; ואילו כאשר יהודי מגיע כבר לתפלה שלו — הנה תפלת שמו"ע היא החלק הקטן בכמות לגבי אריכות התפלה לפנ"ז.

וכללות החידוש שבתפלת הבוקר — שפועלת וחודרת בכל ד' השליכות של ה"סולם" (כדברי הגמרא במסכת ב"ב⁴⁰ שהמדידה של סולם היא שיש לו "ארבעה חווקין"), שכן, בתפלת הבוקר ישנם כל ד' השליכות בשלימות, כפי שנימנו בספרי הקבלה⁴¹, וכמובן גם מפשטות פירוש המילות פרטי החילוקים של ד' חלקי התפלה, מהודו עד לאחרי שמו"ע.

ונמצא, שבתפלת הבוקר נפעלת חובת האדם — שהרי הנשמה ירדה למטה בכדי לפעול על העולם שהעולם יתפלל להקב"ה, שע"ז נעשה העולם משכן ומקדש לו ית', בדוגמת המשכן וביהמ"ק — "משכן

בשלה ב, ב. סה"מ תרס"ח ע' ה ואילך. סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, ב ואילך. סה"מ תש"ח ע' 80 ואילך. ועוד.

(39) נח ח, כב.

(40) נט, א.

(41) ראה סידור האריז"ל בתחלתו. כתהאריז"ל במקומות המקבילים. לקו"ת

דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן⁴² — עליו נאמר⁴³ "ושכנתי בתוכם".

ולאחרי כן ישנו החידוש של תפלת המנחה:

איתא בספרי מוסר ובארוכה בספרי חסידות⁴⁴, בביאור מארז"ל⁴⁵ "לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שאפילו אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה", שהחידוש של תפלת מנחה הוא להיותה באמצע היום, כאשר האדם נמצא עדיין בעיצומו של הלהט ("אין מיטן קאָך") של עבודת היום.

— תפלת מעריב היא לאחרי סיום עבודת היום, כאשר אינו עוסק עוד בעניני העולם, ונמצא בד' אמותיו; ותפלת הבוקר היא קודם שיוצא לעסוק בעניני העולם, שהרי הדין הוא שקודם התפלה אסור לעסוק בעניני העולם⁴⁶, אלא יש להתחיל את היום בעבודת התפלה.

וכיון שכן, הרי מובן שעדיין לא פעל בעצמו חידוש גדול שיוכל לעמוד "כעבדא קמי מרי" ולהתפלל לפני הקב"ה — כי, תפלת ערבית היא לאחרי שנסתיימה עבודת היום, ותפלת הבוקר היא לפני שהתחילה עבודת היום, כך, שעבודת היום בל"ט מלאכות דעובדין דחול, אינה מבבלת לתפלות אלו.

ואילו תפלת מנחה, תפלת הצהריים, זמנה באמצע היום — סתם יום, שאינו יום השבת או ימים טובים, שהם מועטים בכמות, אלא ששת ימי המעשה, שבהם צריכה להיות ההתעסקות "בכל אשר תעשה"⁴⁷, כדברי המכילתא⁴⁸ ש"זו מצות עשה", שאז מתעסקים בעניני העולם, כל אחד לפי מצבו ומעמדו, ובאמצע, מביט בשעון ורואה שעכשיו יש מנין בביהכנ"ס ועליו להתפלל מנחה בציבור, ואז מנתק את עצמו מכל עסקיו והולך לביהכנ"ס כדי להתפלל להקב"ה בציבור, ולאחרי תפלת המנחה חוזר לעבודה של ששת ימי המעשה.

וזהו החידוש שבתפלת מנחה לגבי תפלת מעריב וגם לגבי תפלת הבוקר — שיהודי יכול להיות לומד תורה ומקיים מצוות ועוסק בעבודת התפלה, ולעשות כל ענינים אלו בשלימות, וגם כאשר נמצא באמצע

(46) שם יד, א.

(47) פ' ראה טו, יח.

(48) הובאה בדרשות ר' יהושע אבן שועב

פ' וישב, ובס' מנחה בלולה. וראה לקו"ש

חי"ז ע' 245 הערה 20. וש"נ.

(42) עירובין ב, א. וש"נ.

(43) תרומה כה, ח.

(44) ראה אוה"ת נ"ך מלכים-א ס"ע עא

ואילך. וש"נ. סה"מ תרצ"א ס"ע ריא. וש"נ.

(45) ברכות ו, ב.

העבודה בענייני העולם, הרי הוא מפסיק באמצע ומתפלל באופן כמו שלא היתה אצלו עבודה קודם לזה ולאחרי זה,

— ואדרבה: העובדה שמקודם לכן התייגע בעבודה מוסיפה אצלו בתפלה, דכיון שראה בעבודתו השגחה פרטית כו', אזי תפלתו היא מעומק הלב יותר, ומגעת למעלה מעלה, וממשכת ברכת ה' עד למטה מטה —

ולאידך, אין זה מנתק אותו לגמרי מהעולם, אלא לאחרי התפלה בכחו לחזור ולעסוק בענייני העולם, ובאופן שיהי' ניכר שעושה זאת יהודי שכבר התפלל מנחה, ונמצא במעמד ומצב נעלה יותר מכמו שהי' קודם שהתפלל תפלתו.

י. ובכל ענינים אלו — ישנו הסיוע של רבותינו נשיאינו, ע"י רבינו הזקן, בעל השמחה והגאולה, וביחד עמו — המגיד והבעש"ט.

וענין זה ממשיכים מי"ט כסלו בימי כל השנה כולה, למטה מעשרה טפחים, שתהי' שנה טובה ומבורכת,

ובלשון רבינו נשיאנו⁴⁹: "לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו" (היינו, שנמשך גם באופן של "חותם", שכאשר "נחתום בטבעת במלך" אזי "אין להשיב"⁵⁰),

ברוב הצלחה וברכה וישועה וגאולה, מנפש ועד בשר.

* * *

הוספה



ב"ה, ג' תמוז תשי"ז

ברוקלין

האברך משה אהרן שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום החמישי, בו כתב אשר שאלו אותו ע"ד ההכרח דלימוד תניא ושארי דברי חסידות בשביל להכניס יר"ש ובפרט בכזה שאין לו שכל מעמיק והעמקה בלימוד התורה שאין שכלו משיג להבין דברים המבוארים בתורת החסידות.

והנה מבוארים ענינים אלו בקונטרס לימוד החסידות, ותורת החסידות ובכמה מקומות ומהם גם ברשימות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לספר קיצור והערות לתניא.

והנקודה בזה אשר כל חלק תורה שנתגלה ועאכו"כ שנתפרסם חל עליו מצות תלמוד תורה שכאו"א מחויב בזה, ודרז"ל על כל חלקי התורה נעלמה מעין כל חי ואמרתי אחכמה והיא רחוקה וארוכה מארץ מדה, ז.א. שכל אחד יכול ללמוד מחלקי התורה שלומד, ולאידך גיסא אף אין אחד שיכול ללמוד עד תכליתם, וכמובן מהמבואר אשר משה רבנו שקבל תורה מסיני וניתנה לו במתנה, הנה זה יותר משך כשלוש אלפים שנה שלומד תורה מאז וילמוד תורה בעתיד אפילו לאחר ביאת המשיח וכמבואר בכ"מ, ופסק גלוי הוא גם בנגלה דתורה ברמב"ם סוף הלכות תשובה ובסוף הלכות מלכים, אשר לימוד התורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה וכו' עיי"ש.



האברך משה אהרן: ברוידא, בני ברק. אגרת נוספת אליו — אג"ק חי"ח אגרת ז"כח. בקונטרס לימוד החסידות: נדפס לאח"ז באג"ק אדמו"ר מהו"רי"צ ח"ג אגרת תשסט (ע' שלא ראיך).

ותורת החסידות: נדפס לאח"ז שם ח"ד אגרת אי"כ (ע' שיב ואילך).

נעלמה מעין כל חי: איוב כח, כא.

ואמרתי אחכמה והיא רחוקה: קהלת ז, כג.

וארוכה מארץ מדה: איוב יא, ט.

שקבל תורה מסיני: אבות רפ"א.

ונתנה לו במתנה: נדרים לח, סע"א.

וכמבואר בכ"מ: ראה תו"מ סה"מ אייר ע' רכה. וש"נ.

ובמייש מאין הראי' שזהו דרך בעבודת ה' – ידוע בכללי נגלה דתורה אשר מעשה רב עוד יותר מהלכה שנפסקה בבית המדרש, וראו במוחש במדינתנו לפנים אשר אלו שעמדו בנסיון הוא שהיו אלו האנשים שחונכו וחוסנו עיי לימוד החסידות והליכה בהדרכותי וכבר בהשגחה פרטית הכל מודים אשר אנשים אלו נקראים בשם חסידים ותורתה בשם חסידות, ונקראים כן אפילו מכאלו שלעייע לא אחזו עוד בדרך זו, וקי"ל.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב

[היתשלי"ן]

- (1) הנהגה יומית ע"פ שוייע (כולל – בטחון בהשם).
- (2) **מפורסם** מנהג בניי יר"ש – שצ"ל ב' מטות (נפרדות עיי שלחן-לילה וכיו"ב).
- (3) [שם] האם, וגם השמות דוג' תי' ואזכיר עה"צ.



מעשה רב: ב"ב קל, ב. וש"נ.

ב

מצילום כתי"ק.

לזכות

רבקה בת אסתר

בקשר עם יום הולדתה הששים
לשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר תפנה
ולנח"ר חסידותי יהודי אמיתי מכל יוצ"ח
מתוך שמחה וטוב לבב



נדפס על ידי ולזכות

בעלה, ילדיהם ונכדיהם שיחיו
לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות